

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius. Tel. (0 5) 210 7161, el. p. info@ekgt.lt,
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Kultūros ministerijai
Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
Savivaldybių kultūros ir švietimo skyriams

2025-10-15 Nr. S-157

DĖL „GERUMO, ATMINTIES IR BENDRYSTĖS AKCIJOS“ ARTĖJANT VĖLINĖMS KAIP ATSVAROS HELOVINUI

Etninės kultūros globos taryba (toliau – Taryba), kaip ir pernai, kviečia artėjant Vėlinėms šalies ir savivaldybių institucijas, kultūros, švietimo ir socialines įstaigas, bendruomenes, šeimas įsitraukti į Tarybos skelbiamą „Gerumo, atminties ir bendrystės akciją“. Jos esmė – puoselėjant senuosius lietuviškus papročius atminti ir pagerbti išėjusiuosius, kartu atnaujinti giminystės ir bendruomeninius ryšius, sušildyti šį vis labiau įsigalinčios tamsos metą gerumu ir žmonių širdžių šiluma.

Primename, kad Vėlinių laikotarpis mūsų krašte nuo seno apėmė ne tik lapkričio pradžią, bet ir visą spalio mėnesį (vienas iš senųjų spalio mėnesio pavadinimų – *Vėlinis*), o ypač spalio pabaigą (Vėlinių šventės pradžia buvo siejama su spalio 28 d. rengiamu Simajudo turgumi, vadinamu *Vėlių paminiekais*). Tai anaip tol ne vien liūdesiu paženklintas metas: jam labiau būdingas bendrystės skatinimas – giminėje, bendruomenėje, prisiminimams apie savo šaknis išreiškiant padėką, meilę ir pagarbą savo protėviams, taip pat skiriant daug dėmesio anapusiniam pasauliui, dėkojant gamtai už derlių ir kitas gėrybes, rūpinantis vargstančiais žmonėmis, skleidžiant gerumą ir atjautą.

Remdamiesi mūsų senosiomis tradicijomis, kviečiame visus spalio–lapkričio mėnesiais užsiimti šiomis veiklomis, įtraukiant į jas ypač vaikus ir jaunimą:

- ***Pagerbti protėvius, mūsų kraštui svarbias asmenybes surengiant išvykas*** – aplankant pilkapius, žymių asmenų kapus, taip pat apleistus kapus, juos sutvarkant ir papuošiant degančiomis žvakelėmis (nepamirštant vėliau nurinkti jų indelius), surengiant žygius partizanų keliais, aplankant bunkerius, organizuojant atminimo vietoje renginius ir pan.

- ***Išreikšti padėką protėviams ir Žemei už gamtos gėrybes puošiant savo aplinką*** – sukuriant papuošimus su rudeninio derliaus ir protėvių pagerbimo ženklais, kurie galėtų būti padaryti ir savo rankomis (papuošimai iš rudeninės gamtos dovanų, pačių išlietos vaškinės žvakės ir pan.).

- ***Padėti vargstantiems, vienišiams ir kitiems žmonėms, kuriems reikia pagalbos*** – pavyzdžiui, tai galėtų būti senelių namų, SOS vaikų kaimų ir kitų socialiai remtinų žmonių lankymas, renginių jiems organizavimas, skatinimas padėti žmonėms kasdieninėse situacijose (padedant pereiti gatvę, užleidžiant vietą viešajame transporte vyresniems, besilaukiančioms moterims ir pan.).

- ***Rengti senąsias rudeninių turgų tradicijas atspindinčius renginius*** – nuo seno spalio

mėnesį vykdavo rudeniniai turgūs, kuriems buvo būdinga ne tik prekyba derliaus gėrybėmis, bet ir plati kultūrinė programa (senovėje šiuose turguose būta daug muzikavimo, karuselių, žaidimų, loterijų, vaidinimų, net meškų šokdinimo); tokie turgūs galėtų puikiai tikti ir šiandieniniam gyvenimui – skiriant tiek plačiai visuomenei, kaimo ir miesto gyventojams, tiek rengiant siauresniame rate (mokyklos bendruomenėje ir pan.).

- **Rengti bendruomeninius renginius** – įvairioms bendruomenėms (mokyklos, kaimo, seniūnijos, miestelio, kraštiečių ir kt.) stiprinti labai tinka vakaronės ar kiti renginiai su suneštinėmis vaišėmis, įvairiomis bendromis veiklomis (žaidimais, varžybomis, pasakojimais, dainomis ir kt.), kurios skatina bendrystę tarp skirtingų kartų, kaimynų, vietos gyventojų ir pan.

- **Skatinti giminių bendravimą, šeimyninių ryšių stiprinimą** – nuo seno Vėlinių laikotarpiu vykdavo giminių susibūrimai, tačiau šiais laikais giminystės ryšiai sparčiai nyksta, tad šį paprotį verta gaivinti ir puoselėti, įtraukiant vaikus ir jaunimą į pasirengimą giminių suvažiavimams, paraginant kurti giminės medžius ir pan., įtraukiant šias temas į ugdymo procesą.

- **Gilintis į mirusiųjų pagerbimo papročių prasmę žmogaus gyvenime** – tai ypač svarbu vaikams ir jaunimui, nes gyvename laikmečiu, kai senųjų papročių daug kas nebeišmano, jų nebesupranta ir laiko nereikšmingais, nors mirtis yra dėsninga žmogaus būties dalis.

Skelbdami šią akciją, kviečiame šiuo laikotarpiu visus **tarti NE siaubo, žiaurumo ir blogio platinimui**, nes tai daro žalą vaikų ir kitų labiau pažeidžiamų žmonių psichikai. Taryba, kaip ir ankstesniais metais, atkreipia dėmesį, kad Lietuvoje vis labiau plinta Helovinas, kuriame įsivyrėja su mirtimi susiję gąsdinantys siaubūnai ir šurpinantys veiksmai, pabrėžiamas demoniškas mirties pavidalas, o tai itin nedera su mūsų lietuviškais Vėlinių papročiais, kurie skatina pagarbą mirusiųjų pasauliui. Helovino renginiai pastaraisiais metais Lietuvoje vis labiau užgožia Vėlines, nes nebeapsiriboja vien spalio 31 diena – daug kur pradedami rengti nuo spalio vidurio ir vyksta iki pat lapkričio antros savaitės, neišskiriant nė šventinių Visų Šventųjų ir Vėlinių dienų.

Pastebima, kad Helovino renginiai dažnai skleidžia visiškai priešingą Vėlinėms mirties ir anapusinio pasaulio suvokimą, iškreipdami mirties sampratą, o tai ypač neigiamai veikia vaikų ir jaunimo pasaulėjautos formavimą. Siaubą keliantys Helovino renginiai, kuriuose neigiamas mirties įvaizdis kuriamas panaudojant įvairių mirtį nešančių siaubūnų kaukes, renginių vietos apipavidalinamos pakaruokliais ar kitais bauginančiais vaizdiniais, įgarsinama šurpą ir išgąstį keliančiais garsais, neretai pasitelkiamos agresyvių veiksmų imitacijos, vis labiau plinta Lietuvoje. Jie vyksta pagrindiniuose miestų parkuose, daugybėje dvarų ir kitose kultūros paveldo vietose, Helovino organizavimu dažnai užsiima valstybinės švietimo ir kultūros įstaigos, o kai kur net vaikų darželių-lopšelių aplinka dekoruojama šurpą keliančia atributika. Į Helovino renginius įstaigose ir viešosiose erdvėse vis labiau įtraukiami vaikai, neretai jie ir patys vaidina įvairius siaubūnus ar kraujais apsipylusias aukas, o verslininkai skelbia nuolaidas lankytojams su mažais vaikais į siaubą propaguojančius renginius. Ženkiai prie šurpaus Helovino platinimo prisideda ir žiniasklaida, rašydama apie tokius renginius, didindama siaubo filmų pasiūlą aptariamam laikotarpiui.

Primename, kad Lietuvos Respublikos nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymas smurtiniu pobūdžiu pasižyminčią, agresyvumą ir nepagarbą gyvybei skatinančią, baimę ar siaubą sukeliančią, nusikalstamą veiką modeliuojančią informaciją įvardija kaip žalingą nepilnamečių psichinei sveikatai, fiziniam, dvasiniam ar doroviniam vystymuisi. Ne veltui šis įstatymas tokį poveikį nepilnamečiams draudžia ir riboja, nurodydamas visų pirma valstybės institucijų, viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų, taip pat nepilnamečių tėvų (globėjų, rūpintojų) atsakomybę. Parkuose, dvaruose ir kitose erdvėse vykstančių šurpių Helovino renginių pagrindą sudaro stiprias emocijas sukeliantys vaizdiniai, panašiai kaip siaubo filmuose ar net labiau (pavyzdžiui, prie pat žmogaus įjungtu benzopjūklų besišvaistantis siaubūnas neabejotinai gali išgąsdinti daug labiau nei matomas tik ekrane). Ne veltui siaubo filmai žymimi žiūrovų amžių ribojančiais žymenimis (N-7, N-14 ir S ženklais) – atitinkamai ir Helovino

organizatoriai turėtų lankytojams pateikti informaciją apie renginio tinkamumą atskiroms amžiaus grupėms ir atskirti vien suaugusiems skirtas erdves, į jas parduodami atskirus bilietus.

Tarybos nuomone, būtina apskritai riboti Helovino renginių organizavimą tam tikrose vietose. Šiurpaus Helovino renginiai, pasižymintys siaubą keliančiomis dekoracijomis, gana dažnai rengiami mokyklose ir kitose švietimo įstaigose, o tai nedera su pastaraisiais metais diegiamu įtraukiojo ugdymu (šiurpinantys vaizdiniai ypač žalingi kai kuriems itin jautrios psichikos specialių poreikių vaikams). Tokie vaizdiniai apskritai kenkia vaikų psichikai, kadangi Valstybinio psichikos sveikatos centro duomenimis, smurtinis turinys gali kelti nerimą, baimę, miego sutrikimus ir hiperaktyvumą, stiprinti vaikų nuostatas elgtis agresyviai, skatinti pripratimą prie smurto, dėl to jie tampa mažiau jautrūs kitiems žmonėms. Sunku atsiriboti nuo vaikų ir tuomet, kai Helovino renginiai organizuojami viešosiose erdvėse (parkuose, aikštėse ir pan.), todėl abejotina, ar tokiems renginiams išduodami leidimai nepažeidžia Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatų.

Džiugu, kad nemažai Lietuvos švietimo ir kultūros įstaigų atsižvelgė į ankstesnių metų Tarybos kvietimus ir atsisakė siaubą keliančių Helovino renginių, skyrė daugiau dėmesio mūsų lietuviškų papročių puoselėjimui. Nemažai įstaigų ir organizacijų įsitraukė į pernai Tarybos paskelbtą „Gerumo, atminties ir bendrystės akciją“, tad labai tikimės, kad ši akcija ilgainiui taps tradicine. Kviečiame joje dalyvauti ir skleisti žinią apie ją!

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

